

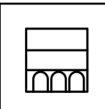
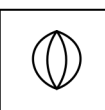
OD ROMÁNSKÉ HOSLOHU K ZÁMKU LÍŠNO

Historické proměny stavitelství, vývoj šlechtických sídel a příběh české průmyslové revoluce

1. VÝVOJ UMĚLECKÝCH SLOHŮ (OD ROMÁNSKÉHO SLOHU PO POČÁTEK 20. STOLETÍ)

Stavitelství a výtvarné umění prošly během staletí zásadní proměnou vnímání hmoty, prostoru, světla i lidské spirituality:

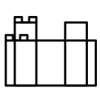
	Románský sloh Masivní kamenné zdi, malá okna s půlkruhovým obloukem, valené a křížové klenby. Pevný a nezdolný ráz. <i>10.–13. stol.</i>		Gotika Lomený oblouk, vnější opěrný systém, křížové klenby, štíhlé vysoké stavby a vitrážová okna směřující k Bohu. <i>13.–15. stol.</i>
	Renesance Návrat k antickým ideálům a harmonii. Horizontální linie, arkády, psaníčka (sgrafita) zaměřená na člověka. <i>15.–16. stol.</i>		Baroko Důraz na emoce, dramatičnost, pohyb a okázalost. Bohaté zdobení, iluzorní malby a dynamická hra světla. <i>17.–18. stol.</i>
	Rokoko Zjemnění baroka. Lehkost, elegance, asymetrie, pastelové tóny a bohaté ornamentní zdobení (rocaill / mušle). <i>18. stol.</i>		Klasicismus & Empír Zklidnění po baroku. Střízlivý návrat k antickým tvarům, sloupová, geometrická čistota a harmonii. <i>18.–19. stol.</i>
	Historismus a Romantismus Období napodobující staré slohy – vzniká neogotika, neorenesance či neobaroko (romantické přestavby hradů na zámky). <i>19. století</i>		

UMĚLECKÉ STYL Y POČÁTKU 20. STOLETÍ

	Secese Vlnité plynulé linie, motivy z přírody a organická dekorativnost (Alfons Mucha). <i>1900–1910</i>		Symbolismus Důraz na duchovno, emoce, tajemno, mýty a vnitřní sny. <i>1890–1910</i>
	Kubismus Rozklad reality na základní geometrické tvary (krychle) z více úhlů. <i>1907–1914</i>		Expresionismus Vyjádření bezprostředních vnitřních pocitů (úzkost) i za cenu deformace. <i>1910–1930</i>

2. VÝVOJ ŠLECHTICKÝCH SÍDEL: OD HRADU K ZÁMKU

S rozvojem vojenské techniky a palných zbraní došlo k proměně sídel z pevností na luxusní rezidence:

 OBRANNÝ HRAD	Středověký Hrad Ochrana na prvním místě. Těžko přístupná místa, tlusté hradby, věže, příkopy, padací mosty a střílny. Život strohý a studený.
 REPREZEN TAČNÍ ZÁMEK	Novověký Zámek Pohodlí, luxus a reprezentace. Velká zdobená okna, prosvětlené sály, štuková výzdoba, zámecké zahrady a parky.

3. PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE: VĚK PARNÍHO STROJE A VYNÁLEZŮ

V 19. st. proměnila průmyslová revoluce společnost a investice šlechty i podnikatelů směřovaly do výroby, dopravy a zpracování plodin.

 WATTŮV PARNÍ STROJ	 RESSELŮV LODNÍ ŠROUB (1827)	 ELEKTRICKÝ TELEGRAF
Parní Stroj Motor rozvoje továren, železnic a paroplavby.	Lodní Šroub Vynález Josefa Ressela zrychlil vodní dopravu.	Telegraf Okamžité bezdrátové a drátové spojení na dálku.

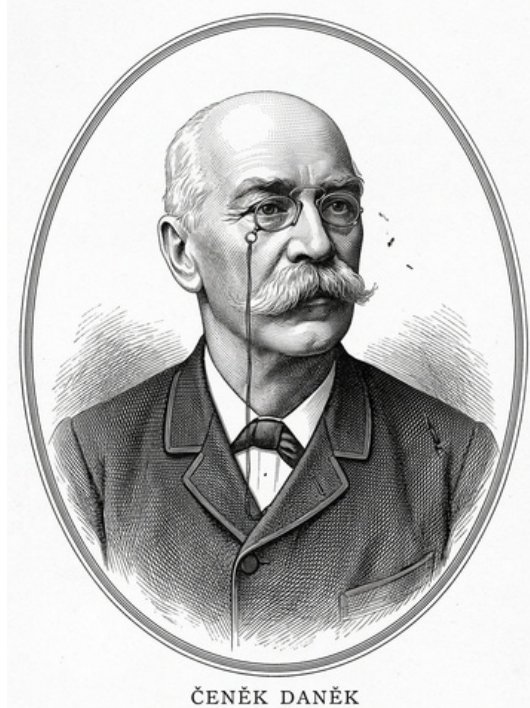
4. CUKROVARNICTVÍ & PŘÍBĚH PRVNÍ KOSTKY CUKRU

PRVNÍ KOSTKA CUKRU NA SVĚTĚ (DAČICE, 1843) Cukr se původně prodával v těžkých tvrdých komolích („homolích“), které se odsekávaly sekáčkem. V roce 1843 si ředitel cukrovaru v Dačicích **Jakub Kryštof Rad** nechal patentovat první kostku cukru na světě potom, co se jeho žena Juliana při odsekávání zranila.	 OD HOMOLE K PATENTOVANÉ KOSTCE CUKRU
---	---

5. VINCENC (ČENĚK) DANĚK (1827–1893)

Významná postava českého průmyslu. Narodil se v Cholticích do rodiny pivovarníka. Vystudoval polytechniku v Praze a Vídni a stal se zakladatelem strojírenského impéria.

- 1854**
Založil v Karlíně firmu **Daněk & Co.**, která se specializovala na **výrobu strojů a zařízení pro cukrovary a pivovary**.
- Povýšení šlechtického do stavu**
Za své podnikatelské a politické zásluhy byl císařem Františkem Josefem I. povýšen do šlechtického stavu s příjmením **Edler von Esse** („šlechtic z výhně“).
- 1927**
Jeho firmy se postupem času spojovaly s dalšími podniky, až v **roce 1927** vznikl slavný průmyslový gigant **ČKD (Českomoravská-Kolben-Daněk)**.

6. PŘÍBĚH A HISTORIE ZÁMKU LÍŠNO

Přeměna ze středověkého hradu na neorenesanční sídlo průmyslníka

1367 – 1872: Založení a Hradní Období

Hrad založil po roce 1367 Beneš z Dubé jako dva samostatné paláce spojené opevněním. Vlastnili jej páni z Dubé, Šternberkové či Říčanští. Prošel pozdně gotickými i renesančními úpravami (klenby, fresky). Po třicetileté válce však pustl a západní křídlo se částečně zřítlo.

1872 – 1884: Éra Vincence Daňka a Romantická Přestavba

Roku 1872 koupil chátrající hrad průmyslník Vincenc Daněk za 300 000 zlatých. V letech 1873–1884 jej nechal architektem Karlem Čečkem velkolepě přestavět na romantický zámek ve stylu neogotiky a neorenesance. Bylo dostavěno zřícené křídlo, vztyčeny věže, reprezentační salony, štukové stropy a rozsáhlý anglický park s rybníky a skleníky.

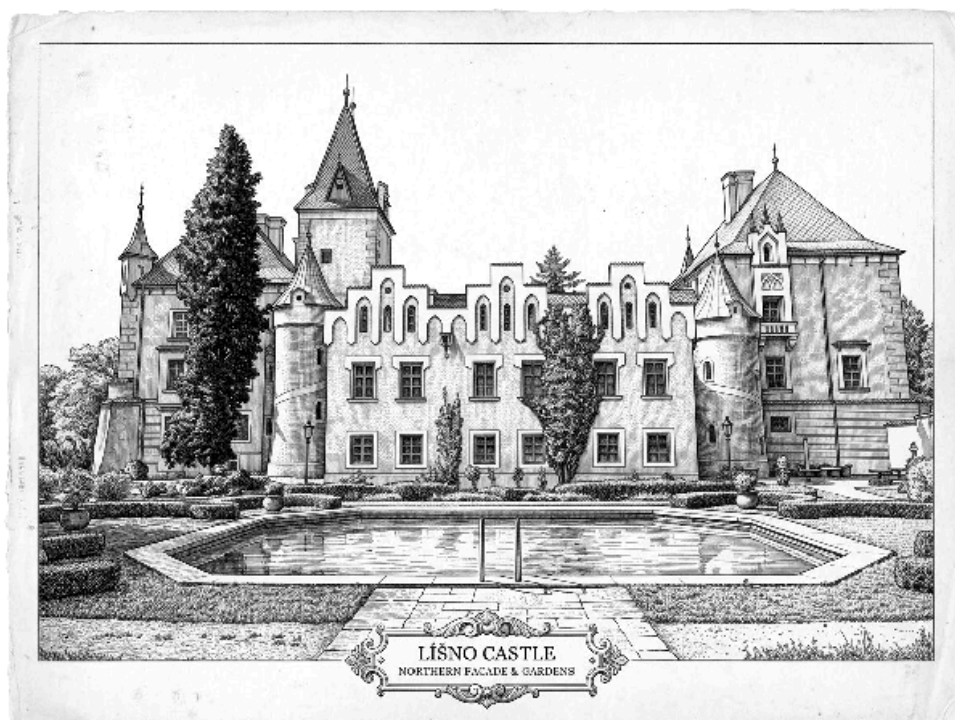
20. Století: Modernizace a Zestátnění

Za Daňkových potomků byl zámek dále modernizován (ústřední a horkovzdušné topení, bazén, tenisový kurt). Po 2. světové válce byl majetek zestátněn a sloužil jako Ústřední škola Československého červeného kříže, čímž interiéry utrpěly.

2015 – Současnost: Navrácení Krásy Rekonstrukcí

Od roku 2015 je zámek v soukromých rukou společnosti TTP invest, která provádí nákladnou a pečlivou rekonstrukci, jež navrácí Líšno jeho neorenesanční krásu.

„Příběh sídla Líšno dokonale ilustruje vývoj české architektury – od středověkého obranného hradu až po romantické reprezentativní sídlo významného průmyslníka.“

7. VĚDOMOSTNÍ KVÍZ (10 OTÁZEK)

1. Který umělecký sloh 17. a 18. století se vyznačoval dramatičností, emocemi, okázalostí a hrou světla a stínu?

- A) Románský sloh
- B) Baroko
- C) Kubismus
- D) Klasicismus

2. V čem spočíval zásadní rozdíl mezi středověkým hradem a novověkým zámekem?

- A) Hrad sloužil pro luxusní život a pohodlí, zatímco zámek byl určen výhradně k obraně.
- B) Hrad byl stavěn s důrazem na obranyschopnost, zatímco zámek poskytoval pohodlí, světlo a reprezentaci.
- C) Hrady měly velká zdobená okna, zatímco zámky měly pouze malé střílny.
- D) Hrady se stavěly výhradně v 19. století, zatímco zámky vznikaly ve středověku.

3. Který český vynálezce přispěl rozvoji paroplavby vynálezem lodního šroubu v roce 1827?

- A) James Watt
- B) Josef Ressel
- C) Vincenc Daněk
- D) Jakub Kryštof Rad

4. Kde byla v roce 1843 patentována první kostka cukru na světě?

- A) V Dačicích
- B) V Karlíně
- C) Na zámku Líšno
- D) V Cholticích

5. Jak se jmenovala firma, kterou Vincenc Daněk založil v roce 1854 v Karlíně a jež vybudovala přes 100 cukrovarů?

- A) Breitfeld & Evans
- B) Kolben a spol.
- C) Daněk & Co.
- D) ČKD
-

6. Jaký přídomek obdržel Vincenc Daněk při povýšení do šlechtického stavu od císaře Františka Josefa I.?

- A) ze Smilkova
- B) z Dubé
- C) ze Šternberka
- D) Edler von Esse (šlechtic z výhně)

7. Ve kterém roce se sloučením strojírny Breitfeld, Daněk a spol. s Českomoravskou-Kolben zrodil slavný koncern ČKD?

- A) 1854
- B) 1872
- C) 1927
- D) 1944

7. VĚDOMOSTNÍ KVÍZ (10 OTÁZEK)

8. Kdo byl původním zakladatelem středověkého hradu Líšno po roce 1367?

- A) Beneš z Dubé
- B) Jan Sádlo ze Smilkova
- C) Zdeněk Konopištský ze Šternberka
- D) Petr Vilém Říčanský

9. V jakých historizujících slozích nechal Vincenc Daněk hrad Líšno přestavět v letech 1873–1884 pod vedením architekta Karla Čečka?

- A) V románském a barokním slohu
- B) V neogotice a neorenesanci
- C) V secesi a kubismu
- D) V čistém empíru a rokoku

10. Jakému účelu sloužil zámek Líšno po zestátnění po druhé světové válce?

- A) Jako státní archiv a knihovna
- B) Jako vojenský výcvikový prostor
- C) Jako Ústřední škola Československého červeného kříže
- D) Jako sídlo Výzkumného ústavu cukrovarnického

